

Česká a světová literatura do poloviny 19. století

MGR. N. POSSELOVÁ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Božena Němcová

VY_32_INOVACE_06_1_18_CJ

Gymnázium, SOŠ a VOŠ
Ledeč nad Sázavou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Životopisné údaje a charakteristika autora

3

- 1820–1862
- nejznámější česká spisovatelka
- rodné jméno Barbora Panklová
- dětství prožila v Ratibořicích u České Skalice
- nejasnosti kolem původu
- provdána za Josefa Němce, často pracovně překládán, pobyt na různých místech monarchie
- žila v hmotném nedostatku
- kontakt s vlasteneckou společností

Dílo

4

- ve svých dílech uplatnila velký vypravěčský talent
- národně-výchovné poslání
- požadovala účast žen v boji za národní svobodu
- líčí konflikty mezi lidmi z různých sociálních vrstev
- touha po lepším světě
- často popisuje osudy jedné hlavní ženské postavy

- Sběratelská činnost:

Národní báchorky a pověsti

Slovenské pohádky a pověsti

- Novely a povídky:

**Baruška, Rozárka, Babička, Karla, Divá Bára,
Pohorská vesnice, V zámku a podzámčí, Chudí
lidé, Dobrý člověk, Sestry**

Národní báchorky a pověsti

6

- žánrově odlišné příběhy (fantastické a anekdotické pohádky, legendy i pověsti)
- nezachycena jen lidová vyprávění, ale motivy upraveny
- vykresleno typické prostředí i postavy venkova
- nejznámější pohádky: O dvanácti měsíčkách, Chytrá horákyně, Princ Bajaja, O labuti

Divá Bára

7

- povídka z venkovského prostředí
- hlavní postava žena nového typu – průbojná, samostatná, aktivně zasahuje do dění kolem sebe, má vysoké morální hodnoty
- popisuje prostředí venkova plné pověr a předsudků

Ukázka

O tom umění ale kromě táty nikdo nevěděl. Od svitu do desáté hodiny večer nebyla doba, kde by Bára se nebyla koupala, a nikdy vodního mužíka neviděla; nevěřila tedy naň a vody se nebála. – Jak v pravé poledne, tak v pravou půlnoc bývala Bára pod šírou oblohou, v létě spávala nejvíce na stáji u otevřeného vikýře, a přece ji nikdy nepřestrašilo, aniž by se jí cos obyčejného bylo ukázalo. – Jednou když byla na pastvě a pod stromem na kraji lesa ležela, Lišaj vedle ní, vzpomněla si na báchorku o vandrovním, jak ležel také v lese pod stromem, jak si přál být v zámku u krásné princezny a za vyplnění toho přání čertu zadat se chtěl. Jen si na čerta vzpomněl, a už stál před ním.

„Co já bych si přála, kdyby se tu nyní přede mnou vzal?“ ptala se sama sebe v myšlenkách, škrábajíc Lišaje na hlavě. „Hm,“ usmála se, „já bych ho poprosila, aby mně dal takovou loktuši, do které kdybych se zaobalila, by mne nikdo neviděla, a kdybych řekla: ať jsem tam a tam, abych tam hned byla. To bych hned chtěla být u Elšky.“

Otázky a úkoly

9

- 1. Označ literární druh: lyrika – epika – drama.
- 2. Označ literární formu: próza – poezie.
- 3. Označ žánr: povídka – novela – román – romaneto – pohádka – pověst.
- 4. Napiš hlavní myšlenku díla.
- 5. Vypiš postavy díla.
- 6. Charakterizuj dvě z hlavních postav.
- 7. Zařaď ukázkou do děje.
- 8. Kde se celý příběh odehrává?
- 9. O jaké „umění“ se v ukázce jedná?
- 10. Vysvětli výrazy: od svitu, nepřestrašilo, báchorka, vandrovní, loktuše.
- 11. Jaký jazyk autorka používá?
- 12. Najdi a vypiš další zastaralé výrazy.
- 13. Jaký vztah měla Bára k Elšce?
- 14. Zařaď dílo do literárněhistorického kontextu.

Použitá literatura

10

- NĚMCOVÁ, Božena. *Karla, Divá Bára, Chudí lidé, Dobrý člověk, Pan učitel*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974, 285 s.
- POLÁŠKOVÁ, Taťána, Ivana DOROVSKÁ a Yvonne KONEČNÁ. *Literatura pro 2. ročník středních škol*. Vyd. 1. Brno: Didaktis, 2009. ISBN 978-80-7358-131-2.
- DOLEJŠÍ, Pavel. *Školní slovník českých spisovatelů: 331 českých spisovatelů od počátku písemnictví do současnosti*. 3. vyd. Humpolec: Pavel Dolejší - nakladatelství a vydavatelství, 287 s. ISBN 80-864-8028-3.
- *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Československý spisovatel, 1985, 830 s.